

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

שם הקורס

עושים מדינה: חברה, שלטון וביטחון, בעשורים הראשונים במדינת ישראל (חלק ב')

שם המרצה | שם המחלקה

ד"ר יצחק פס, המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו

מס' הקורס 119502

Course name in English |

Making a State: Society, Governance and Security in Israel's First Decades (Part B)

סוג הקורס:	__ הרצאה __ (שיעור, תרגיל, סמינר, סדנה, מעבדה וכד')
היקף נ"ז:	2 ש"ס
שנת לימודים:	תשפ"ה
סמסטר:	ב'__
יום ושעה	ג' 12-14
שעת קבלה:	ג' 10-12
מייל מרצה:	__passizik@gmail.com
קישור לאתר למדה:	__

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

הקורס עוסק בעשורים הראשון והשני של מדינת ישראל. בקורס נבחן את תהליכי בינוי המדינה מזוויות שונות ואת השפעות האירועים הדרמטיים שחלו בעשורים אלו על החברה הישראלית עד ימינו. נבחן את השינויים במערכת הפוליטית, הביטחונית והחברתית ונדון במשמעותם.

מטרות/תוצרי הלמידה (להרחבה)

הכרת תהליכי בינוי המדינה והשינויים שחלו במפה הפוליטית לאורך שני העשורים הראשונים ששיאם בפרישתו של האב המייסד דוד בן-גוריון ממפלגתו מפא"י והקמת מפלגה מתחרה. הכרת החברה הישראלית נוכח אתגרי התקופה הביטחוניים, החברתיים והרעיוניים והתהליכים שאלו הובילו להם. הכרת האירועים המרכזיים בתקופה זו והכרת הדמויות הדומיננטיות שקבעו את המדיניות בתחומים השונים או השפיעו עליה.

ידע

הלומדים ילמדו על ההתפתחויות פוליטיות וינתחו את הגורמים להם. הלומדים יבחנו אירועים היסטוריים במבט רב-ממדי וינתחו את השפעותיהם ארוכות הטווח בפרמטרים הפוליטיים, החברתיים והביטחוניים. הלומדים יזהו הקמת תנועות רעיוניות ויתפתחו בשנים אלו ויבינו את השקפת עולמם נוכח המציאות המתהווה במדינת ישראל בתקופה זו.

מיומנויות

1. הלומדים ינתחו טקסטים היסטוריים, מאמרים אקדמיים וחומר ראשוני דוגמת יומנים, קטעי עיתונות ומסמכי ארכיון.
2. הלומדים ילמדו לקיים דיון, לשטוח טענות ממוקדות ולקיים ויכוח ענייני תוך הבאת אסמכתאות לדעותיהם.
3. הלומדים יתנסו בקבוצות למידה לפי דפי מקורות ויצגו בפני הכיתה את הממצאים שהעלו בנושאים עליהם חקרו.
4. הלומדים יתנסו בכתיבה אקדמית, ילמדו לנסח שאלת מחקר, למצוא מקורות ראשוניים ושניים ולעשות בהם שימוש ממוקד.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים: (להרחבה)

- שיעור 1:** שיעור מבוא: הפוליטיקה היישובית בימי המדינה שבדרך
- שיעור 2:** האספה המכוננת והחוקה שלא חוקקה (חזן, ישראל בוחרת).
- שיעור 3:** ניצנים ויונים בעשור הראשון: פעולות התגמול ותפיסת הביטחון (ויץ, אל הפנטזיה ובחזרה)
- שיעור 4:** פיטורי משה שרת כצעד הכרח בדרך למלחמת סיני (שמש, מבצע קדש)
- שיעור 5:** מפולמוסי השבת והחינוך למחתרת ברית הקנאים: סוגיות דת ומדינה מפילות ממשלות (קריאה: דון-יחיא, "משבר ותמורה")
- שיעור 6:** דתיים ואנטי-דתיים בשנים הראשונות: הכנעניים וניסיון ההתנקשות בשר התחבורה הדתי (קריאה: פס: הכנענים).
- שיעור 7:** ממוסקבה לירושלים ובחזרה: בין מפא"י למפ"ם (קריאה: כפכפי, "הקרע בעין חרוד").
- שיעור 8:** היום בו הותקפה הכנסת- הסכם השילומים כדגל החילופי של תנועת החרות (קריאה: ויץ "הדגל החילופי")
- שיעור 9:** זיכרון השואה בעשור הראשון: החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, הקמת יד ושם, הפולמוס על יום הזיכרון (הולצמן: אלתרמן ופולמוס שתי הדרכים).
- שיעור 10:** פרשת קסטנר והשפעה על החברה והפוליטיקה הישראלית (קריאה: שלף, הרכבת של קסטנר)
- שיעור 11:** אלימות פוליטית בעשור הראשון (קריאה: פס: רצח קסטנר)
- שיעור 12:** הכנסת הרביעית- "הגידו כן לזקן"? פרשת לבון ופרישת האב המייסד (קריאה: ויץ, "מעורבות האינטלקטואלים").

שיעור 13: לקראת מלחמת ששת הימים- המפה הפוליטית משתנה (קריאה: אמיר גולדשטיין, "הפריצה הגדולה").

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)
*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
עבודה מסכמת על נושא מרשימת נושאים שתימסר בשיעור.	80 % מהציון הסופי – השתתפות פעילה ונוכחות 20%

דרישות הקורס

נוכחות של 80%, השתתפות פעילה בדיונים שיתקיימו במהלך השיעור. כתיבת עבודה מסכמת.

דרישות קדם

אין דרישות מוקדמות

מס' הקורס	שם הקורס

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

חובה-

שיעור 1: אין קריאה

שיעור 2: חזן מאיר, "ישראל בוחרת: הדרך אל הבחירות לאספה המכוננת", בתוך: חזן מאיר ובר-און מרדכי (עורכים) פוליטיקה במלחמה, קובץ מחקרים על החברה האזרחית במלחמת העצמאות, (תשע"ד), עמ' 88 - 126.

שיעור 3: ויץ יחיעם, "אל הפנטזיה ובחזרה, מדוע החליט ב"ג לרדת לשדה בוקר", עיונים בתקומת ישראל 8 (תשנ"ח), עמ' 319-298.

שיעור 4: שמש משה, "מבצע קדש ומערכת סואץ, הרקע הפוליטי במזרח התיכון 1949-1956", עיונים בתקומת ישראל 4 (תשנ"ד), עמ' 116-66.

שיעור 5: דון-יחיא אליעזר, משבר ותמורה במדינה חדשה: חינוך, דת ופוליטיקה במאבק על העלייה הגדולה, ירושלים: יד בן-צבי, תשס"ח, עמ' 19-3.

שיעור 6: פס יצחק, "הכנענים בעקבות ניסיון ההתנקשות בשר התחבורה דוד-צבי פנקס ב-1952", עיונים, 37 (2022), עמ' 62-37.

שיעור 7: כפכפי איל, "הקרע בעין חרוד, בנים אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה", עיונים בתקומת ישראל 3 (תשנ"ג), עמ' 454-427.

- שיעור 8:** ויץ יחיעם, "הדגל החילופי: קשרי ישראל עם גרמניה בתנועת החרות -1951 1967", **ציון** ס"ז: ד' (תשס"ב), עמ' 435-464.
- שיעור 9:** הולצמן אבנר, "אלתרמן ופולמוס שתי הדרכים" בתוך הנ"ל, **אהבות ציון**, ירושלים: כרמל, תשס"ו, עמ' 306-315.
- שיעור 10:** שלף ליאון, "בין רשימת שינדלר לבין הרכבת של קסטנר – על מציאות היסטורית, מיתוסים תקשורתיים ואמת משפטית", בתוך: דניאל גוטוויין ומנחם מאוטנר (עורכים), **משפט והיסטוריה**, ירושלים: מרכז שז"ר, תשנ"ט, עמ' 339-355.
- שיעור 11:** פס יצחק, "ישראל אלדד ורצח קסטנר", **עיונים בתקומת ישראל** 27 (2017), עמ' 216-237.
- שיעור 12:** ויץ יחיעם, "מעורבות האינטלקטואלים בפרשת לבון", **ציון** ס"ד: ג' (תשנ"ט), עמ' 349-377.
- שיעור 13:** גולדשטיין אמיר, "הפריצה הגדולה: מנחם בגין ב'תקופת ההמתנה'", **עיונים בתקומת ישראל** 17 (תשס"ז), עמ' 345-380.

רשות:

- צמרת צבי ויבלונקה חנה (עורכים), **העשור השני: תשי"ח-תשכ"ח**, ירושלים: יד בן-צבי, תשס"א.
- צמרת צבי ויבלונקה חנה (עורכים), **העשור השלישי: תשכ"ח-תשל"ח**, ירושלים: יד בן-צבי, תשס"ח.
- Weitz Yechiam, "Reshaping the Political Order in Israel, 1965–1967", *Israel Studies Review* 33:3 (Winter 2018), pp. 43-60.

